

ISSN 0027-8084

УДК 808.61./62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

L/2

БЕОГРАД
2019

НАШ ЈЕЗИК

ИЗДАЈЕ

ЛИНГВИСТИЧКО ДРУШТВО у БЕОГРАДУ

УРЕЂУЈЕ

БОДИЉА

Година I Свеска 1

БЕОГРАД

1932

НАШ ЈЕЗИК

L CB. 2

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Борђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Ову свеску *Нашег језика* приредиле су
др Марина Николић и др Марина Спасојевић.

Рецензенти
др Марина Николић, др Владан Јовановић,
др Марина Спасојевић, др Срето Танасић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs, nasjzikisjsanu@gmail.com.

Штампа Планета принт, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, бр. 1 (1932/1933) – год. 8, бр. 1 (1941); Н.С. Књ. 1 (1949/1950)–. – Београд: Институт за српски језик САНУ, 1932/1933– (Београд, Планета принт).

Полугодишње
ISSN 0027-8084 = Наш језик
COBISS.SR-ID 615951

Проф. др Срето Танасић, дописни члан АНУРС

*Радове на ст̄раницама овог броја
часо̄писа Наш језик колеге,
п̄ријатељи и некадашњи ст̄уденти
посвећују проф. др Сре̄ти Танасићу,
доисном члану АНУРС,
поводом седамдесет̄ година живо̄та
са искреним жељама за другим живо̄том
и неирекидним ст̄варалаш̄вом*

НАШ ЈЕЗИК

Књига L

Св. 2 (2019)

САДРЖАЈ

Повод

- Седамдесет година живота др Срете Танасића – пола века љубави
према српскоме језику (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ) . . . 1–7
- Библиографија радова др Срете Танасића
(ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ) 9–30

Срето Танасић у српској лингвистици

- Стандардизација српског језика и језичка култура у проучавањима
Срете Танасића (МАРИНА М. НИКОЛИЋ) 31–37
- Срето Танасић против језичких манипулација
(БИЉАНА С. САМАРЦИЋ) 39–47
- Значај Танасићевих истраживања за лексикографски третман
трпног глаголског придева у Речнику САНУ
(ЈОВАНА Б. ЈОВАНОВИЋ) 49–57

Акцентологија и фонологија

- Силазни акценти на непочетним слоговима ријечи у српском
књижевном језику (МИЛОРАД П. ДЕШИЋ) 59–64
- О прозодијским аспектима риме у српској поезији
(ДРАГА С. ЗЕЦ) 65–75
- Белићеви погледи на акценте и културу говора у часопису *Наш
језик* из данашње перспективе (АЛЕКСАНДРА Р. ЛОНЧАР
РАИЧЕВИЋ, МАРИНА С. ЈАЊИЋ) 77–85
- О неким спорним рефлексима *jaīa* (САЊА М. КУЉАНИН) 87–93

Морфологија и творба речи

- О архаизмима у српском језику, посебно граматичким
(ПРЕДРАГ Ј. ПИПЕР) 95–107

Прелазни карактер префиксоида у савременом српском језику (РАЈНА М. ДРАГИЋЕВИЋ)	109–116
Морфолошка средства којима се појачава или ослабљује значење мотивне речи у творби (нацрт за једну могућу морфологију градуабилности) (МИРЈАНА К. ИЛИЋ)	117–122
Статус лексеме <i>сам</i> у савременом српском језику (АНА М. ЈАЊУШЕВИЋ ОЛИВЕРИ)	123–129
Узвици у служби других врста речи у српском језику (ИВАНА В. ЛАЗИЋ-КОЊИК)	131–139
Експресивна вредност збирних именица које означавају етничке, националне, верске групе (ДРАГАНА Ј. ЦВИЈОВИЋ)	141–150
О могућим семантичким дистинкцијама глаголских именица у српском језику <i>јризнање</i> : <i>јризнавање</i> , <i>јридружијење</i> : <i>јридруживање</i> и сл. у контексту актуелне политике (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ)	151–159
Видско парњаштво и акционалност (префикс <i>за-</i>) (ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ)	161–168

Синтакса и семантика

О двјема спорним конструкцијама у српском језику (<i>за</i> + инфини- тив и <i>за</i> + акузатив у значењу одређивања правца кретања) (БРАНИСЛАВ М. ОСТОЈИЋ)	169–176
Значење и контекст: неки проблеми око значења и употребе гла- голских личних облика (РАДОЈЕ Д. СИМИЋ, ЈЕЛЕНА Р. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ)	177–187
О реченицама са спојем <i>а</i> и <i>у</i> у везничкој позицији (МИЛОШ М. КОВАЧЕВИЋ)	189–196
Синтаксичке конструкције ‘глагол + <i>ми се</i> ’ у српском језику (ДИМКА В. САВОВА)	197–204
О једној посебној контрафактивној конструкцији у српском језику (ЉУДМИЛА В. ПОПОВИЋ)	205–220
Синтакса и семантика предикатског израза <i>јјознајти (се)</i> (ВЛАДИСЛАВА Ж. РУЖИЋ)	221–236
О предлогу <i>јјоврх</i> (ДУШКА Б. КЛИКОВАЦ)	237–258
Синтакса и семантика предлога <i>јјри</i> (ИВАНА Н. АНТОНИЋ)	259–268
О српском глаголу <i>јјријти</i> (НАДА Л. АРСЕНИЈЕВИЋ)	269–280
Значењски ресурси функционалних глагола: на примеру предик- ката ‘сукобити се’ (МИЛИВОЈ Б. АЛАНОВИЋ)	281–288
Утицај полипрефиксације глагола на њихово синтаксичко окружење (МИЛИЦА Љ. СТОЈАНОВИЋ)	289–295
О (лексичко-граматичким) значењима глаголских речи (ИВАНА Р. ЈОВАНОВИЋ)	297–306

Негација као језичка категорија – општи осврт (ЈЕЛЕНА Л. ПЕТКОВИЋ)	307–314
Један тип безличних реченица у српском и руском (у контексту језичке слике света) (БИЉАНА Ж. МАРИЋ)	315–322
Асиндетске структуре с концесивним значењем у савременом српском језику (МИЈАНА Ч. КУБУРИЋ МАЦУРА)	323–334
О употреби израза <i>један/једно с другим</i> и <i>једна с другом</i> у српском језику (ИВАНА З. МИТИЋ)	335–342
Линеаризација протосоцијативних и псеудосоцијативних кон- струкција у српском језику (МАРИЈА М. ОПАЧИЋ)	343–351
Императив као маркер неочекиваности (ДРАГАНА М. КЕРКЕЗ) ..	353–359
Статус финалних реченица у <i>Зборницима закона и уредбених указа</i> из пете деценије 19. века (ЈЕЛЕНА М. ПАВЛОВИЋ ЈОВАНОВИЋ)	361–368

Лексикологија, лексикографија и терминологија

Рјечници као средство успостављања ауторитета (ДАНКО М. ШИПКА)	369–386
Слов'янска терминологија кінца ХХ – почетку ХХІ століть у діалози традиційної та електронної бібліографії (ВІКТОРИЈА Л. ІВАЩЕНКО)	387–397
Нова лексика у области туризма у савременом српском језику (ЂОРЂЕ Р. ОТАШЕВИЋ)	399–408
Саобраћајна терминологија у савременом српском језику (ГОРДАНА Д. ДИМКОВИЋ ТЕЛЕБАКОВИЋ)	409–418
Винаверове крушке <i>крусиџуменка</i> и <i>бергамка</i> и ријеч-двјије по- водом њих (НЕЂО Г. ЈОШИЋ)	419–427
Називи за печурке у српским народним говорима (МАРИНА С. ЈУРИШИЋ, ЈЕЛЕНА Д. ЈАНКОВИЋ)	429–439
Турцизми у 20. тому Речника САНУ (МАРИЈА С. БИНЂИЋ) ..	441–448
Прилог опису семантике придева <i>йразан</i> (НАТАША М. МИЛАНОВ)	449–456
Једно запажање о прилогу <i>вуковски</i> у српском језику (ИРЕНА Р. ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ)	457–463

Стилистика

Превођење као креативни и лингвистички изазов у савременом српском језику (НЕНАД Б. ВУКОВИЋ)	465–471
О стилистичким особинама Андрићева наратива у роману <i>На Дрини ћуџрија</i> (ГАЛИНА Г. ТЈАПКО)	473–485
Заграде у Андрићевим романима (БРАНКО Ђ. ТОШОВИЋ)	487–494

Суфикси <i>-ица</i> и <i>-ка</i> у језику Петра Кочића (ДРАГО В. ТЕШАНОВИЋ, ДРАГАНА Д. ЛАЗИЋ)	495–506
Индивидуална лексика у дјелу Исидоре Секулић (творбено- -семантичке одлике именица) (ВЕСЕЛИНА В. ЂУРКИН)	507–520
„Унутрашњост“ поетонима <i>Тигар</i> Бранка Топића (МИРЈАНА Н. СТОЈИСАВЉЕВИЋ)	521–527
(Не)референцијалност антецедента релативних клауза у песми „Он“ Сунчице Денић (ТАЊА З. РУСИМОВИЋ)	529–540

Прагматика

О пружању утехе саговорнику у говору свакодневне комуникације (БОЈАНА С. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	541–550
Реторичка структурална теорија и реализација елементарних јединица дискурса на примеру онлајн коментара у српском и руском језику (РАДОСЛАВА М. ТРНАВАЦ)	551–570

Дијалектологија

О једној старој падежној конструкцији у говору источnobосан- ских Ера – генитив издвајања из скупине (СЛОБОДАН Н. РЕМЕТИЋ)	571–576
Третман полисемије и хомонимије у дијалекатским речницима (МАРТА Ж. БЈЕЛЕТИЋ)	577–585
Језичке крхотине и дијалекатски речник (НЕДЕЉКО Р. БОГДАНОВИЋ)	587–593
Говори Црне Горе у основици српског књижевног језика (МИОДРАГ В. ЈОВАНОВИЋ)	595–603
Западнобоснијска диалектна лексика в общесербском контек- сте (на примере говора Манячи) (ЕКАТЕРИНА И. ЯКУШКИНА)	605–613
Неке позајмљенице у коларској терминологији говора Карашева (МИХАЈ Н. РАДАН, МИЉАНА-РАДМИЛА М. УСКАТУ)	615–626
О акценту као прилогу очувању дијалекта (ЈОРДАНА С. МАРКОВИЋ)	627–636
Репартиција рефлекса вокалног <i>л</i> у говорима Лужнице и Пирота (ЉУБИСАВ Н. ЂИРИЋ)	637–644
Рефлекси финалног <i>л</i> у лексеми <i>заова</i> у говорима призренско- -тимочке дијалекатске зоне (АНА Р. САВИЋ-ГРУЈИЋ)	645–653
Вокалске редукције у говору Бастаса (ДРАГОМИР В. КОЗОМАРА)	655–662
О приступима у досадашњим истраживањима синтаксе падежа у херцеговачко-крајишким говорима (ЗОРАН М. СИМИЋ)	663–677

Циљне (намерне, финалне) реченице у сиринићком говору (РАДИВОЈЕ М. МЛАДЕНОВИЋ, БОЈАНА М. ВЕЉОВИЋ)	679–685
Вербализација концепта <i>здравље</i> у тимочко-лужничким говорима (ТАЊА З. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	687–694

Ономастика

Marginalia onomastyczne (ZUZANNA V. TOPOLINSKA)	695–698
О релационим микропонимима у Рађевини (МИРЈАНА С. ПЕТРОВИЋ-САВИЋ)	699–705
Прилог реконструкцији ојконима <i>Вогошћа</i> (ЈЕЛЕНА В. ЈАЊИЋ)	707–714

Социolingвистика

Linguistic Ideology and the Art of Re-Edition on the Second Edition of Ioann Rajić's <i>History of Various Slavic Peoples</i> (1823) (МОТОКИ У. НОМАЧИ)	715–725
Знање студената о ауторству наших правописа (ВЕЉКО Ж. БРБОРИЋ)	727–735
Стандардни и матерњи језик из другачије перспективе (НАТАША Б. КИШ)	737–744
О уништеном писаном наслеђу на Косову и Метохији (на при- меру сачуваног дела једне породичне архиве) (МИТРА М. РЕЉИЋ)	745–752

Лингвокултурологија

Сложенице са именицом <i>вода</i> у српским народним говорима и српској култури (СОФИЈА Р. МИЛОРАДОВИЋ, ВЛАДАН З. ЈОВАНОВИЋ)	753–763
„Богатство“ – конвенционални суд у систему вредности у срп- ском језику и култури (НАТАША С. ВУЛОВИЋ)	765–772
Стереотип о Ери (ДАНИЈЕЛА С. СТАНИЋ)	773–781

Граматографија

Српско-рускословенски међуодноси у српским граматикама рускословенског језика прве половине 19. века (НАЈДА И. ИВАНОВА)	783–790
<i>Србска Грамаџика за гимназијалну младежъ Княжесѣтва Срѣје</i> Владимира Вујића (1856) (МИЛОШ Ђ. ОКУКА)	791–802

Библиографија

Преглед библиографија објављених у часопису <i>Наш језик</i> (АНА В. ГОЛУБОВИЋ)	803–811
--	---------

Акцентологија и фонологија

УДК 811.163.41'342.8

Оригинални научни рад
Примљено 14. октобра 2019. г.
Прихваћено 16. децембра 2019. г.

МИЛОРАД П. ДЕШИЋ*
(Универзитет у Београду,
Филолошки факултет,
Катедра за српски језик
са јужнословенским језицима)

СИЛАЗНИ АКЦЕНТИ НА НЕПОЧЕТНИМ СЛОГОВИМА РИЈЕЧИ У СРПСКОМ КЊИЖЕВНОМ ЈЕЗИКУ

Према српској акценатској норми силазни акценти могу стајати само на почетним слоговима ријечи. Међутим, у говору и образованих и необразованих људи, независно од дијалекатске базе говорника, често се одступа од Вук–Даничићеве акцентуације. Поставило се питање: да ли се безизузетно придржавати прописаних правила или ипак дозвољавати изузетке у неким случајевима? Лингвисти износе различита мишљења о томе. У раду се посебно говори о силазним акцентима сложеница, ријечи са префиксима и префиксоидима и ријечи страног поријекла.

Кључне ријечи: силазни акценат, непочетни слог, норма, сложеница, префикс, префиксоид, ријечи страног поријекла.

1. О српском књижевном акценту досад је доста писано. Предмет расправе била је његова природа, систематизација, основна правила, али и прихватање вуковске акцентуације као нормативне. С правом је истицано да је српски стандардни акценат веома компликован, да није лако истовремено осјетити, одредити мјесто акцента, његов дужи или краћи изговор, узлазну или силазну интонацију. То је тешко и онима који у свом говору имају четири акцента, а посебно онима чији говор није у основици књижевног језика. Због тога су доста честа одступања од акценатске норме. Разлоге за кршење норме не треба тражити само у дијалектима који су знатније удаљени од стандарда него, прије свега,

* milorad.desic@gmail.com

у неадекватној настави акцената, најприје на факултетима па онда и у нашим школама.

2. Једно од основних правила српског акценатског стандарда јесте да силазни акценти стоје само на почетним слоговима ријечи. Лингвисти немају јединствен став о томе: једни су за поштовање поменутог правила, и то без икаквих изузетака, а други еластичније прилазе томе питању и дозвољавају да се у одређеним случајевима одступи од прописане норме. Кад се о овоме расправља, обично се полази од Вуковог *Рјечника* и наводи се само по неколико примјера у којима се акценти, силазни и узлазни, не држе Вук–Даничићеве акцентуације. Ми ћемо овдје дати много ширу листу изузетака од основних правила, можда досад најпотпунију. Примјери су узимани из другог издања Вуковог *Српског рјечника* (1852), који је приредио Јован Кашић.

На првом мјесту су сложенице, у којима други дио чува свој акценат, овог пута краткосилазни: *богобѡјазан*, *Злоѡдглѡћа*, *јединодѡшно*, *очевѡднѡи*, *очиглѡднѡи*, *ѡрвобраѡиучед*, *ѡрвобраѡиучеда*, *ранорѡнилац*, *својевѡлно*; *кѡднокѡд*/*кѡднокада*, *којегдѡ*/*којегдјѡ*/*којегѡѡ*, *којекѡд*, *којекѡко*, *којекѡд* /*којекѡдѡ*. Слично је и код сложених приједлога, са *врх*(вр) и *сред* у другом дијелу: *изврѡх* (*изврѡ*), *ѡврѡх* (*ѡврѡ*), *саврѡх* (*саврѡ*), *уврѡх*; *кросрѡд*, *наsrѡд*, *ѡосрѡд*, *ѡрекосрѡд* (*ѡреосрѡд*), *сасрѡд*, *усрѡд*.

Посебан случај представљају спојеве са *гѡд* (*гѡђ*) (једном *гѡд* и *гѡђ*), који имају опште значење. Због таквог значења, они се по данашњем правопису пишу растављено – *гѡд* је одвојено и акцентовано, док су некад представљани као једна ријеч: *догѡд* (*догѡђ*) (данас: *док гѡд*), *кадагѡд* (*кадагѡђ*), *какавгѡд* (*какавгѡђ*), *какогѡд* (*какогѡђ*), *когагѡд* (од *кѡгод* и *ѡкѡгод*) (*когагѡђ* (од *кѡгођ* и *ѡкѡгођ*)), *којигѡд* (*којигѡђ*, *којигѡдер*, *којигѡдир*, *којигѡђер*), *коликогѡд* (*коликогѡђ*), *кудгѡд* (*кудагѡд*, *кудгѡђ*, *кудагѡђ*).

У *Рјечнику* су неки узвици нестандардно акцентовани – акценат је на крајњем слогу, а узлазни на једносложним ријечима: *алѡ*, *идидѡи*, *ѡѡи*, *ѡјѡ*, *јалѡ*, *оѡ*, *оѡѡ*, *ѡјѡдѡ*; *виѡи*, *мѡц* (*мѡц*), *мѡсј*. Овдје није ријеч о кршењу норме јер узвици имају специфичан изговор и зато не подлијежу строгом нормирању. Акцентовање узвика треба схватити условно јер се исти узвик често изговара и са стандардним акцентима и са нестандардним (краћим од кратких и дужим од дугих, на крајњим слоговима ријечи итд.).

Забилежени су и сљедећи примјери у којима се одступа од основних правила – краткоузлазни акценат се налази на једносложним ријечима, а дугосилазни на унутрашњем слогу ријечи: *вѡ* (= вас), *ђѡ си јаѡ*?

(„виче муж жену, а и она њега тако“), *òлес àјни* („као Шваба тралала“ – према њемачком *alles eins*); *колâлом, лâлом* (припјев на бабинама).

3. Поменути примјери из Вуковог *Рјечника* указују на давнашњу тенденцију у српском језику да у сложеницама други дио чува свој акценат, чак и онда кад је силазни. Могли бисмо се запитати: зашто у овом дјелу нема много више потврда за овакву појаву? Један од могућих одговора био би: у Вуково вријеме било је далеко мање сложеница него у данашњем српском језику. То се јасно види кад се упореди грађа из Вуковог *Рјечника* и једнотомног *Речника српскога језика* (2007). Наиме, довољно је навести само два поређења сложеница, оних са *много-* у првом дијелу и оних са *само-* на почетку: код Вука су наведене само двије сложенице са почетним *много-*, а у савременом рјечнику 79; у Вуковом *Рјечнику* дато је нешто мање од 40 сложеница са почетним *само-*, а у *Речнику српскога језика* има их преко 190. У вишетомним рјечницима данашњег српског језика број сложеница свакако је знатно већи. Самим тиме повећава се број могућности за јављање силазних акцената на првом слогу другог дијела сложеница.

У нашем данашњем језику велики је број сложеница са силазним акценатима на почетку другог дијела. Из мноштва потврда наводимо само један дио. Ту су најприје: *високоцѣњенї̄/високоцї̄јењенї̄, водоїрї̄вредѝа, југозай̄ад, југої̄стї̄ок, кудик̄ѝмо, многої̄дї̄шї̄ованї̄, нискої̄р̄докуї̄шван, нової̄снован, од̄дле (и од̄оле) / од̄дље, ої̄шї̄ей̄дзанї̄, љо̄љої̄рї̄вредѝа, љо̄љої̄рї̄вреднї̄к, самод̄ї̄ринос, самоуї̄рава, самоӯслуга, с(ј)еве̄розай̄ад, с(ј)еве̄рої̄стї̄очнї̄, љм(ј)ере̄нок̄днї̄шненї̄алнї̄.*

У неким случајевима силазни акценти на крајњим и унутрашњим слоговима сложеница јављају се само у неким облицима: а) обично у основном облику (лексички акценат) и б) у осталим облицима (морфолошки акценат):

а) *блѣдожѝӣ (блѣдожѝӣӣ), блѣдожѝӣѝа и блед̄дожѝӣ–блијѣдожѝӣ (блијѣдожѝӣӣ), блијѣдожѝӣѝа и б̄љед̄дожѝӣ; заї̄вореножѝӣ (заї̄вореножѝӣӣ), заї̄вореножѝӣѝа; којек̄д̄, којек̄дога (и којѣко, којѣког);*

б) *водоинстї̄алатї̄ѝер, вок. водої̄нстї̄алатї̄ѝеру; водоснабд(ј)ев̄ѝач, вок. водосна̄бд(ј)ев̄ѝачу.*

Лингвисти који сматрају да се силазни акценти не треба никада да нађу на непочетним слоговима ријечи траже да се умјесто уобичајеног *љо̄љої̄рї̄вредѝа, куї̄ої̄р̄доѝаја, самоуї̄рава* обавезно говори *љо̄љої̄рї̄вредѝа/љо̄љої̄рї̄вредѝа, куї̄ої̄р̄доѝаја/куї̄ої̄р̄доѝаја, сам̄доуї̄рава/самоуї̄рава*. Препоручени изговор, са краткоузлазним акцентом умјесто краткосилазног, на истом слогу или на слогу помјереном ка почетку

унутрашњем слогу: *деиџериџенџи*, *команданиџи*; *инџиџересаниџан*, *инџиџелиџенџиан*; *алуџиџиниџум*, *аудиџиџија*, *Аџиџиџраџија*, *инџиџиџиџиџија*, *радиџиџаџор*. Свакако би се требало и даље држати ове препоруке колико је могуће више (изузимајући сложенице и ријечи са префиксима и префиксоидима). Међутим, неће бити лако одупријети се акценту ријечи страног поријекла, којих је сваког дана све више. Данас су се потпуно одомаћиле неке стране ријечи са силазним акцентима на непочетним слоговима: *визавџи*, *деџаџкиџо*, *џар екселџанс*; *Леонџардо*, *Сџан Франџиџско* и др. У једној групи примјера силазни акценат се јавља на крају ријечи само у основном облику, али не и у промјени: *бесеџеџе* (али *бесеџеџа*), *диџиџиџиџи* (*диџиџиџиџија*), *џасџарџиџу* (*џасџарџиџа*); *Анџри* (*Анџрија*), *Биџисџи* (*Биџисџија*), *Монџиџеџњ* (*Монџиџеџња*) итд. Ваљало би настојати да се не проширује знатније листа страних ријечи у којима се одступа од основних правила српске акцентуације.

6. Анализирана грађа показује да у савременом српском језику има одступања од акценатске норме, по којој се силазни акценти могу да нађу само на почетним слоговима ријечи. То потврђују, прије свега, сложенице са силазним акцентима на почетку другог дијела (на унутрашњим, па и крајњим слоговима ријечи), а онда и ријечи код којих силазни акценти стоје на слогу који долази иза префикса или префиксоида (основа чува свој акценат). Због велике распрострањености ове појаве, требало би овакве акценте сматрати нормативно прихватљивим. Међутим, ван норме и даље су силазни акценти на непочетним слоговима у ријечима страног поријекла (понеки су се изузетно одомаћили), изузев неких сложеница и ријечи са префиксима и префиксоидима. Такви акценти су нестандардни и у појединим нашим дијалектима.

ЛИТЕРАТУРА

- Дешић 2015: Милорад Дешић, *Правопис српског језика – школско издање*, Београд: Klett.
- Ивић 1966: Павле Ивић, О Вуковом Рјечнику из 1818. године (поговор), у: Вук Стеф. Карацић, *Српски рјечник (1818)*, Београд: Просвета.
- Карацић 1987: Вук Стеф Карацић, *Српски рјечник (1852)*, Београд: Просвета.
- Кашић 1987: Јован Кашић, О Српском рјечнику из 1852 (поговор), у: Вук Стеф Карацић, *Српски рјечник (1852)*, Београд: Просвета.
- Николић 2007: Мирослав Николић, *Речник српскога језика*, ред. и ур. Мирослав Николић, Нови Сад: Матица српска.

Стевановић 1964: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма)*. I. Увод, Фонетика, Морфологија, Београд: Научно дело.

Milorad P. Dešić

FALLING STRESS IN NON-INITIAL SYLLABLES
IN STANDARD SERBIAN LANGUAGE

S u m m a r y

Analyzed material shows occurrence of deviations from stress rules in contemporary Serbian language, which otherwise allow for falling stress only in initial syllables. This is supported, most of all, by compounds with falling stress at the beginning of the second element (in both middle and final syllables), as well as by words where falling stress occurs in the syllable following a prefix or prefixoid (where the stem keeps its stress). Due to pervasiveness of such occurrence, such stress should be deemed as acceptable within the standard. However, the falling stress in non-initial syllables in words of foreign origin is still beyond standard (despite some of them having become very common), except for certain compounds and words with a prefix or prefixoid. Such stress is nonstandard in certain of our dialects.

Keywords: falling stress, non-initial syllable, standard, compound, prefix, prefixoid, words of foreign origin.